

Fysika a metafysika

Považujme filosofickou „fysiku“ (na rozdíl od dnešní fyziky jakožto odborné vědy) za filosofický „obor“ (disciplínu, „vědění“), zabývající se „fysickými věcmi“ (*ta fysika* = fyzické věci); pak můžeme „metafysiku“ chápat jako ten obor (disciplínu) filosofie, který se soustředí na všechno to skutečné, co nemá povahu fyzických věcí. To ovšem vůbec nemusí nutně znamenat, že jde o nějaké „vyšší“ skutečnosti (musíme se distancovat od tradičního mylného překladu řecké předpony *meta-* latinskou předponou *super-*). Historicky však byla „metafyzika“ (název je ovšem pozdější) ustavena a pěstována po vzoru matematiky (a zvláště geometrie): čísla a rovinné útvary jsou mimo veškerou pochybnost „ne-fyzické“ a je třeba je uvažovat „vedle“ těch „fysických“. Ale dnes je zřejmé, že je možno ono „*meta-*“ chápat ještě jinak, nikoli ne-časově ani nad-časově; totiž chápat „metafysiku“ jako tu „část“ filosofie (ten její „obor“, tu její „sféru zájmu“), která se bude přednostně a soustředěněji věnovat „ne-věcným“, „ne-předmětným“ skutečnostem, a proto může být chápána jako „metafysická“, eventuelně jako – abychom se nemuseli stále jakoby proviňovat proti běžnému pravopisu – metafyzika, ovšem metafyzika nového typu, nového druhu, která je principiálně odlišná od tradiční metafyziky (zejména ode všech metafyzik substančních). Pochopitelně je ono rozdělení filosofie na „fysickou“ a „metafysickou“ jen čímsi pomocným a pouze další výklad uvozujícím; jak stále opakujeme, filosofie může být jen jedna jediná (u každého „pravého“ filosofa; mohou ovšem být také různé filosofie, ale jen u různých filosofů). Ani „fysická“, ani „metafysická“ filosofie se nemohou oddělit a nemohou být pěstovány samostatně. To ovšem úzce souvisí s tím, že ono „vedle“, tedy ono „*meta-*“, budeme chápat časově, a to v tom smyslu, že ono „nefyzické“ zasadíme do budoucnosti (eventuelně v jednotlivých případech do „budosti“) jako „ještě ne“, a budeme je interpretovat jako to, co „může“ a „má“ být uskutečněno, tj. co má „přejít“ přes právě aktuální přítomnost do „bylosti“ (a minulosti), tj. do onoho „už ne“.

(Písek, 101105-2.)